מפני מה אמרו "אין מומנין בדבר המוסיף

הבל ואפילו מבעוד יום גזירה שמא יממין ברמץ שיש בה גחלת אמר ליה אביי ויממין

גזירה שמא יחתה בגחלים: ת"ר ביה"ש

ספק מן היום ומן הלילה ספק כולו מן היום

ספק כולו מן הלילה מטילין אותו לחומר

שני ימים ואיזהו בין השמשות משתשקע

החמה כ"ז שפני מזרח מאדימין הכסיף התחתון

ולא הכסיף העליון בין השמשות הכסיף

העליון והשוה לתחתון זהו לילה דברי רבי

יהודה ר' נחמיה אומר כדי שיהלך אדם

משתשקע החמה חצי מיל יובי יוםי אומר

בין השמשות כהרף עין יזה נכנם וזה יוצא

ואי אפשר לעמוד עליו אמר מר ממילין אותו (๑)

לחומר שני ימים למאי הלכתא אמר רב

הונא בריה דרב יהושע לענין מומאה ייכדתנן

בראה שני ימים בין השמשות ספק למומאה

ולקרבן ראה יום אחד בין השמשות ספק

למומאה הא גופה קשיא אמרת איזהו ביה"ש

משתשקע החמה כ"ז שפני מזרח מאדימין

הא הכסיף התחתון ולא הכסיף העליון לילה

הוא והדר תנא הכסיף התחתון ולא הכסיף

העליון בין השמשות אמר רבה אמר רב

יהודה אמר שמואל כרוך ותני יאיזהו ביה"ש

משתשקע החמה כל זמן שפני מזרח מאדימין

והכסיף התחתון ולא הכסיף העליון גמי בין

השמשות הכסיף העליון והשוה לתחתון

לילה ורב יוסף אמר רב יהודה אמר שמואל

הכי קתני משתשקע החמה כ"ז שפני מזרח

מאדימין יום הכסיף התחתון ולא הכסיף

העליון ביה"ש הכסיף העליון והשוה לתחתון

לילה ואזרו למעמייהו דאיתמר שיעור ביה"ש

בכמה אמר רבה אמר רב יהודה אמר שמואל

שלשה חלקי מיל מאי ג' חלקי מיל אילימא תלתא פלגי מילא נימא מיל ומחצה אלא

תלתא תילתי מילא נימא מיל 9אלא דתלתא

ריבעי מילא ורב יוסף אמר רב יהודה אמר

שמואל שני חלקי מיל מאי שני חלקי מיל אילימא תרי פלגי מילא לימא מיל ואלא תרי רבעי מילא לימא חצי מיל אלא

(עי' תוספות פסחים ב. ב"ק ס: ד"ה לעולם יכנס], ג) זבים

ק. ז' ה לעונט יכנטן, ג' וביט פ"א מ"ו, ד' [דף מו:], ד) שם אימא ר' ילחק בר נחמני א"ר אושעיא, ו' [לקמן

לו:], ז) [ויקרא טו],

הגהות הב"ח

קבם א מיי׳ פ״ד מהל׳ שבח הלכה ב חתו נחרן סה טושייע חייח סיתן רנז סעיף א: קל ב מיי' פייב מהל' מחוסרי כפרה הל' יב

יג יד: קלא ג ד מיי פ״ה מהלי שבת הלי ד סמג עשין לב טוש״ע ח״ח סימן רסס :סעיף

מוסף תוספות

א. דר׳ יוסי נמי מספקא. לי׳ בביה״ש דידי׳ מסיקא לי׳ בביה״ש דידי׳ מוס׳ הלח״ע. ב. בין ב׳ הראיות. מוס׳ הלח״ש. ג. ביה״ש. מוס׳ הלח״ש. T. ז׳, ואינו חייב קרבן. מוס׳ הלח״ש. ה. ביה״ש. תוס׳ הלח״ש. ה. ניה״ש. תוס׳ הלח״ש. ה. ונחלקה הראי׳ לשתים כיון דבב׳ ימים ראה 1. תחלקת הראיי לשתים כיון דבכ' ימים ראה אותם, מוס' הלח"ב, 1. דהא ליכא לספוקי הכי. מוס' לי"ד. ח. ואי כולו מן הלילה, אף שני נמי כולו מן הלילה. מוס' רי"ד. דמלתא דפשיטא היא דכל דמלתא דפשיטא היא דכל ביה"ש שוים הם. מוס' הלח"ש. 10. אמאי חייב. מוס' לי"ד. י. ונמצא ביה"ש ראשון יום שבת ביה"ש שני יום שני. תוס' כי"ד. "א. וביה"ש ראשון יום ראשון וביה"ש ב' יום שלישי. תוס׳ רי״ד. יב. שאילו ראה התם נמי ב. שאילו דאה הוום נכד כל ביה"ש בודאי כי אין לספקו בטומאה, דממ"נ טמא הוא. תוס' רי"ל.

רב נסים גאוז יאה ב׳ ימים בין השמשות מפק לקרבן, ראה יום אחד ביז השמשות ספק . לטומאה. כבר ידענו כי לטומאה. כבר ידענו כי הזב אפילו ראה ג' ראיות מופסקים ביום אחד הרי הוא זב גמור, כדתניא (ב"ק זף כדן תלה הכתוב את הזב בראיות ואת הזבה הזב בראיות ואת הזבה בימים. וכן אם לא יהיו מופסקין אלא מחוברין ויש בהן שיעור שיטבול אדם ב' טבילות ויסתפג ב' סיפוגין הרי זה [זב] . גמור כדתנז וחחרה זריה פ״א גמור כדתנן (מוסכת ובים פייא מייה) [נ"א: כמו שאמרה המשנה] ראה אחת מרובה כשלש שהיא (כמי גריון) [כמגדיון] לשילוח שהן כדי שתי [טבילות] וכשני סיפוגין הרי זה זב גמור. וכן נמי אם יראה בסוף זכן כנו אם האת בסון היום ראיה אחת מחוברת שלא פסקה עד שנכנס הלילה [נ"א: ביום הבא] . הרי דינה כדיז ב׳ ראיות כי יציאת היום וכניסת הלילה מחלקין הראיה ומפסיקין אותה, כמו שאמרה המשנה ראה אחת ביום ואחת בין השמשות אחת בין בן השמשות ואחת למחר אם ידוע שמקצת הראיה מהיום ומקצתה למחר ודאי לטומאה ולקרבן. ואם ספק . שמקצתה היום ומקצתה למחר. ודאי לטומאה וספק למווו, וואי לטומאו וטפק לקרבן. אבל אם ראה בין השמשות הואיל ובין השמשות הוא סוף היום שעבר ותחילת יום שאחריו ואנו מסתפקין בו, יהיה דין זה האיש ספק לטומאה, כי בחליפת זה היום וכניסת יום אחר נתחלף הראיה, ויהיה על זה האיש דין הטומאה כאילו ראה ב' ראיות. ותמצא ברר זה הדבר בפרק ראשון מתוספתא זבין ומודה רבי יוסי שאם ראה

רבי יוםי אומר בין השמשות כהרף עין. פירש רשכ״א לאין להסתפק בו אלא כשהוא כהרף עין ולא בזמן גדול כמו שמסתפק בו תנא קמא אבל אין לפרש רבי יוסי אין מסתפק בבין השמשות כלל והכי קאמר כהרף עין אני מכיר ובקי בו מתי זה

נכנס וזה יולא ויודע אני מתי הוא יום מתי הוא לילה" דהא בתוספתא דמסכת זבים בפ"ק קתני וכן היה ר' יוסי אומר ראה אחד בין השמשות ואחד ודאי ספק לטומאה ולקרבן פירוש שראה במולאי שבת ביה"ש וביום שני ראה ביום ספק לטומאה דשמא בין השמשות כולו מן היום והוי יום מפסיקב וטהור או שמאג כולו מן הלילה והוו שני ימים רצופין וטמאד ושמח מן היום ומן הלילהי ואיכא שלשה ימים רצופין וחייב קרבן אלמא דר׳ יוסי נמי מספקא ליה בההוא כהרף עין: ספק לטומאה ולקרבן. פירש בקונטרס דשמא בין השמשות ראשון כולו מן היום ושני כולו מן הלילה ול"ני דאי ראשון כולו מן היום שני נמי כולו מן היום " ותו דאמר לקמן בשמעתין (דף לה:) העושה מלחכה בשני בין השמשות חייב חטאת ממה נפשך ולפירוש הקונטרס" הא איכא למימר שמא בין השמשות דע"ש כולו יום ומולאי שבת כולו לילה ולא יתחייב חטאת אלא אשם ומפרש רשב"ם ספק לטומאה ולקרבן שראה בין השמשות במולאי שבת וביה"ש דמולאי יום שני דשמא בין השמשות שניהם כולו מן היום' או כולו מן הלילה יא מפסיק יום אחד בינתים ואין כאן טומאה או שמא חליו מן היום וחליו מן הלילה והוו רצופין וטמא טומאת שבעה ומתחייב קרבן וקשה לפירושו חדא דשני ימים בין השמשות משמע רלופין ועוד דלפי זה לא משכחת טומחת ז' בלח קרבן ולישנח משמע ספק טומאה לחוד ולקרבן לחוד ועוד קשה לר"י דאם מיירי כשראה כל בין השמשות כמו העושה מלאכה שני בין השמשות כדמפרש רשב"ם א"כ בראיה אחת חייב קרבן דהא ביה"ש הוי לכל הפחות חלי מיל דהוו אלף אמה דשיעור מיל הוי אלפים אמה כדפי׳ רש״י בפרק שני שעירים (יותא דף סז. ושם) ואמר בפרק ד' מיתות (סנהדרין דף סג.) ראה אחת מרובה כג' שהיא כמגדיוו לשילה שהם שתי טבילות ושני סיפוגין

הרי זה זב גמור ובתוספתה ברים מסכת זבין משמע היינו שיעור ק' אמה לכך מפרש ר"ת דמיירי שלא ראה כל בין השמשות יב אלא שעה אחת מועטת דבין השמשות זה ושעה אחרת בין השמשות אחר ובכל שהוא שבין השמשות יש להסתפק שמא כולו מן היום או כולו מן הלילה או חליו יום וחליו לילה והשתא אתי שפיר דספק לטומאה דשמא הראשון כולו מן היום והשני כולו מן הלילה ומפסיק יום בינתים או שמא תרוייהו יום או תרוייהו לילה ואיכא ב' ימים רלופין וספק לקרבן שמא הראשון מן היום ומן הלילה

והשני לילה או הא׳ יום והב׳ חליו יום וחליו לילה ואיכא ג׳ רצופין וההיא דהעושה

ולדאלד וולזהן אמרו מטיליז לחומרי ב' ימים.

מפני מה אמרו אין טומנין בדבר המוסיף הבל ואפילו מבעוד יום. כדתנן לקמן" לא בגפת ולא בזבל ואף על גב דסתם הטמנה מבעוד יום הוא דהא אסרינן משחשכה: ברמן. אפר המעורב בגחלים: ויטמין. דהא מבעוד יום הוא: גוירה שמא יחתה בגחלים.

משחשכה שבא לבשל הקדרה שלא בשלה כל נרכה וגזרו אף בבישלה כל לרכה עד שיגרוף או שיקטום. והכי מסקינן בפרק כירה (דף לו:) דאמר ס רבי קטמה והובערה משהין עליה חמין שהוחמו מבעוד יום כל לרכן ותבשיל שבישל כל צרכו וכז אמר רבי יוחכן 0: מן היום ומן הלילה. כלומר ספק (כ) יש בו משניהם: ספק כולו מן היום ספק כולו מן הלילה. הרי ג' ספיקות לפיכך מטילין עליו חומר שני הימים. ולקמן מפרש למאי הילכתא שייך לומר שמה יש בו משניהם: מאדימין. שנראה אדמומית חמה בעבים: הכסיף. השחיר: התחתון. תחתון של כיפת הרקיע הסמוכה לארן: עליון. גובהה של כפה אינה ממהרת להכסיף. ולקמן פריך מאי קאמר דקשיא סיפא ארישא: הצי מיל זהו שיעור אורך בין השמשות ולאחר חצי מיל הוי לילה: כהרף עין. כשיעור קרילת עין ברפיון ולא בחזקה: זה נכנס. הלילה נכנס והיום יולא יליאת זה עם כניסת זה כשהם מתפרשין קרי בין השמשות וכל דמקמי הכי הוי יום מעליא: למאי הילכתה. יטילו עליו ספק שמא משניהם יש בו בשלמה ספק כולו מן היום איכא למימר לענין מולאי שבת להביא אשם תלוי ספק כולו מן הלילה לענין לילי שבת אלא חומר שניהם למחי הילכתה: רחה שני ביה"ש. זיבה. דוב מטמא בימים ובראיות בין שראה שתים ביום אחד בין שראה שתים בשני ימים רלופים בין שרחה אחת בשני ימים כגון בין השמשות חשיב ליה כשתי ראיות משום ימים דילפינן מלזכר ולנקבה" מה נקבה

בימים אף זכר בימים וראיות בגופיה

מיפרשא כדתניא במגילה (דף ח.) מנה הכתוב שתים וקראו טמא כו': ספק

לטומאה ולקרבן. ספק טמא ספק

טהור ספק חייב קרבן עם הטומאה

ספק אינו חייב קרבן אבל טמא

שבעה דוב בעל שתי רחיות חו שני

ימים כל תורת טומאת זבין עליו

ושלישי מביאתו לידי קרבן. וזה שראה

שני בין השמשות ספק יום אחד הוא וטמא בשני ראיות או שני ימים רצופין הן וטמא נמי בתורת ימים ספק ב' ימים שאין רצופים הן וטהור מטומאת שבעה אלא כבעל הרי בעלמא דלאו שתי ראיות ביום אחד איכא ולא שני ימים רצופין איכא ספק שהן ג' ימים רצופין דוב גמור הוא אף לקרבן כילד שמא בין השמשות הראשון כולו מן היום וביה"ש השני כולו מן הלילה ונמלא יום אחד הפסק בינתיים וטהור או שניהם מן היום דהוו להו שני ימים רלופין וכן אם שניהם מן הלילה הוו להו נמי שני ימים רצופין או שמא אם הראשון מן הלילה והשני מן היום הוו להו נמי שתי ראיות ביום אחד וטמא שבעה בכל אלו ואין כאן קרבן או

שמא שתיהן הראיות היו מקצתן ביום ומקצתן בלילה ויש כאן שלשה רצופים וכן אם הראשונה מקצתה ביום ומקצתה בלילה והשניה כולה מן הלילה או הראשונה כולה מן היום והשניה מקצחה ביום ומקצחה בלילה הוו להו ג' ימים רצופין וטעון קרבן הלכך ספק אף לקרבן ומביא מטאת העוף הבאה על הספק ואין נאכלת דשמא לאו בר קרבן הוא ומליקת חולין נבלה: ראה אח**ת ביה"ש ספק לטומאה.** שמא מקצתה ביום ומקצמה בלילה והיינו חומר ב' ימים וטמא ז' או שמא כולה או מן היום או מן הלילה ואין כאן אלא אחת: פני **מורח מאדימים**. עדיין לא הכסיף אפי׳ תחתון: כרוך וחני. שני הדברים בכרך אחד בתורה אחת: ואודו לעעמייהו. דרבה סבר שיעור ביה״ש נפיש ורב יוסף סבר זוער: פלגא . שאין בה כדי טבילה וסיפוג, ויש בידו ב׳ ראיות מפני שב׳ ימים חולקין אותו ומטילין אותו לחומרי ב׳ ימים וספק לטומאה,

(מ) גמ' חה יולה ווחי הפשר לעמוד עליו) תא"מ ונ"ב לעמוד עליו) מא"מ ונ"ב בתוספות משמע דלא גרסי וא"א לעמוד עליו גס באשר"י ל"ג ליה אבל באלפס גרס ליה: (ב) רש"י ד"ה מן היום וכו׳ ספה אי יש בו:

גליון הש"ם

גמ' אלא תלתא רבעי. עיין פירש"י ברכות דף ב ע"ב ד"ה והלא כהנים ובנדה דף נג ע"א ברש"י ד"ה :ביה"ש ול"ע

רבינו חננאל ומפני מה אמרו אין טומנין . אפילו בדבר שאינו מוסיף

, משחשיכה. גזירה שמא יטמין ברמץ ויבא לחתות יטמין ברמץ ויבא לחתות בגחלים. ת"ר בין השמשות מן היום ומן הלילה, ספק כולו מן היום ספק כולו מן הלילה, מטילין אותו לחומרי ב' ימים. ואמרינן למאי הלכתא לטומאה, כדתנן במסכת זבין פרק א', ראה ב' ימים בין השמשות ספק לטומאה ולקרבן. פי׳ האיש מטמא רקרבן. פי׳ האיש מטמא בראיות, והאשה בג׳ ימים. עכשיו איש שראה ביום שבת בין השמשות, אם תאמר ביז השמשות כולו . (א') יום הוא, הנה ראייה (א) יום הוא, הנה האידה אחת בשבת, עוד ראה ביום ראשון בין השמשות הנה ראיה שניה ביום ראשון. וא״ת בין השמשות של יום ראשון חציו מליל יום ב' הוא, נמצא שראה ג' ב הוא, נכוצא שהאור ג ימים בג' ראיות, בשבת וביום א' ויום שני, וקיי"ל ב' לטומאה שלש לקרבן. ב' לטומאה שלש לקבן. ראה אחד בין השמשות ספק לטומאה. יש לומר כולו מן היום ובעל קרי הוא ואינו טמא אלא יומו, ויש לומר בין השמשות חציו יומ. לג' ימים או לג' מולב הבי ג' בי מובר לילות הרי זה זב גמור. **ותניא בתוספתא** ופ״א דזבים: ימודה ר' יוחי שאת ראה אחת בין השמשות, אף על פי שאין כאן כדי טבילה וסיפוג, יש בו ב' ראיות, שב׳ ימים חולקין אותה. וכן שב ימים וווכקין אוומה זכן היה ר'יוסי אומר, ראה אחת בין השמשות, ספק לטומאה ופטור מן הקרבן. ראה שתים בין השמשות, ספק לטומאה ולקרבן. אחת ודאי ושתים בין השמשות, או אחת בין השמשות [ושתים ודאי], ודאי לטומאה וספק לקרבן, שתים ודאי ואחת בין השמשות, ואו שתים בין השמשות ואחת ודאי, - ן ...... ודאי לטומאה ולקרבן]. וכל זמן שפני מאדימים הכסיף התחתון . ולא הכסיף העליון ולא הכטיף העליון והו (יום) [ביה"ש], הכסיף העליון והשוה לתחתון זהו לילה דברי רבי יהודה. ר' נחמיה אומר בה"ש משתשקע החמה עד כדי הילוך חצי מיל. רבי יוסי אומר ביה"ש כהרף עין

אפשר לעמוד עליו. ואמרינן על הא דר׳ יהודה הא גופה קשיא. ומתרץ רבה כרוך ותני, איזהו בה״ש משתשקע החמה וכל זמן שפני מערב מאדימין את המזרח, וסימנך כוותיה. פי׳ אם יהיה נר דולק בבית ובו חלון פתוח למערב מתראה אור הנר כנגד שפנ נוסוב מהו מין או המהו די סכון בהוהה. כי אם יידין ביהיש הוא. הכסיף העליון והשוה לתחתון, זהו לילה. ורב פתה החלון במזרח וגם הכסיף התחתון ולא הכסיף העליון עדיין ביהיש הוא. הכסיף העליון והשוה לתחתון, זהו לילה. ורב העליון ביה"ש, הכסיף העליון והשוה לתחתון לילה. ואזדו לטעמייהו דאתמר שיעור בין השמשות בכמה, רבה אמר כדי הילוך

יוסף תני לה הכי איזהו ביה"ש משתשקע החמה וכל זמן שפני מערב מאדימין למזרח עדיין הוא יום, הכסיף התחתון ולא הכסיף העליון ביהיש, הכ ג' רבעי מיל (ור"י אמר ב' שלישי מיל)